

УДК 37.016:373

IMPLEMENTATION OF HARMONIOUS CHILD DEVELOPMENT IN THE EDUCATIONAL SPACE OF A MODERN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

РЕАЛІЗАЦІЯ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Kramska Z. / Крамска З. М.

Ph.D. / доктор філософії

Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»

КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»

Анотація. У статті пропонується розробка теоретичної моделі освітнього простору різними засобами з урахуванням сучасних умов, методів і засобів проектування, а також меж професійної діяльності педагога, що дозволяє визначити основні принципи і поняття для реалізації моделі у практиці. Розглянуто персональний, психологічний простори, визначено компоненти освітнього простір дошкільних навчальних закладів. Визначено специфіку гармонії дитини і освітнього простору.

Ключові слова: освітній простір, професійна діяльність, заклад дошкільної освіти.

Вступ.

Підготовки дитини до школи вимагає від педагогічних колективів закладів дошкільної освіти відповідності сучасним тенденціям розвитку, конкурентоспроможності в умовах, що відповідають соціальним запитам суспільства і батьків. Важливою умовою підвищення якості освіти, доступності є спадкоємність дошкільної і початкової ланок. Реалізацію спадкоємності між дошкільною і початковою освітою спрямовано на створення і збереження у дитини цілісної картини світу. Основні положення динамічних процесів у розвитку особистості дитини, можна згрупувати за напрямками:

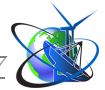
- ✓ розвиток допитливості у дитини дошкільного віку як основи розвитку пізнавальних здібностей майбутнього учня початкової школи;
- ✓ формування творчої уяви як напряму інтелектуального і особистісного розвитку дитини;
- ✓ розвиток уміння спілкуватися з дорослими й однолітками – як однієї з необхідних умов успішності навчальної діяльності.

Безперервна освіта сприяє послідовного ланцюга завдань упродовж усієї освіти людини, перехідних і тих, які забезпечують просування на певному тимчасовому відрізку. Спадкоємність – безперервність різних етапів навчання в межах цілісної системи освіти.

Основний текст.

Система дошкільної освіти в Україні має *специфічні характеристики*:

- для споживача освітньої послуги якість умов освітнього процесу є пріоритетною, а для замовника достатньо суб'єктивною;
- відсутність формалізованого результату щодо завершення освітньої програми;

- несаможієність споживача послуг;
- низька мобільність дітей.

Виділяють *недоліки* у системі фінансово-економічних відношень закладів дошкільної освіти:

- не розподілено сфери відповідальності між виконавцем та замовником освітніх послуг;
- фінансується заклад, а не освітні послуги;
- відсутній взаємозв'язок між бюджетними витратами та обсягом і якістю його послуг;
- заробітна плата педагогів не залежить від інтенсивності та якості освітніх послуг;
- чинна система фінансування дошкільної освіти породжує соціальну несправедливість: у різних закладах на одного вихованця – різний обсяг коштів;
- частина замовників не має можливості скористатися бюджетною освітньою послугою, тому що недостатньо місць у дошкільних закладах освіти;
- неузгоджені мета і зміст дошкільної освіти та зміст і способи пізнавальної діяльності дошкільників на різних вікових етапах.

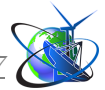
Оновлення дошкільної освіти пов'язано з особистісно-зорієнтованою концепцією (І.Бех, О.Бондаревська, І.Якиманська тощо); культурологічним підходом в освіті (В.Біблер, Р. Чумічова тощо). Пріоритетним у вирішенні цієї проблеми є єдиний підхід до побудови освітнього процесу, включаючи технологію оцінювання якості освіти, що дозволяє створити єдиний освітній простір.

Сучасна освіта ґрунтується на розвитку і саморозвитку "Я" людини. Мета освіти, структура, технології залежать від особливостей століття. Конкурентоспроможність системи дошкільної освіти – це її перевага щодо інших аналогічних об'єктів, яка характеризується вмінням задовольняти освітні потреби населення за рахунок надання відповідних послуг; актуалізувати свою діяльність відповідно до чинного правового, нормативно-методичного, інформаційного, психолого-педагогічного забезпечення. Дошкільна освіта розуміється як система, у якій центральне місце посідає процес взаємодії у підсистемах дорослі – діти, діти – діти, дорослі – дорослі. Технологічне оформлення педагогічного процесу одержує у вигляді концепції життя події, коли перебування дітей у дошкільних навчальних закладах оцінюється не в одиницях занять, а в одиницях подій [2].

Освітня ідея формується як розвиток індивідуальних можливостей дитини у різних аспектах життя, становлення основ внутрішньої свободи і саможієності дитини у відносинах з оточуючими людьми і середовищем. Заклади дошкільної освіти на відміну від школи, не орієнтовані на жорстко фіксований результат, отже, покликані бути розвивальним і охоронним з погляду фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дитини.

Дослідження, що присвячено проблемам дитинства, виявляють:

- обґрунтований підхід до проблеми розвитку дитини, яка росте, як

особистості на основі поняття соціальний розвиток у просторі – часу Дитинства (Д. Фельдштейн);

- культуротворча функція дитинства у розвитку суспільства (В. Кудрявцев);
- наявність у свідомості дітей символів світоустрою (Ю. Аксьонова);
- якщо простір, у якому живе дитина, не задовольняє її вікових потреб, вона відчуває сильний дискомфорт, виростає емоційно і фізично незрілою, не здатною до інтимно-особистісних відносин із середовищем тощо (М.Осоріна).

Персональний простір сучасної дитини старшого дошкільного віку одночасно є фізичним і психологічним. Щось дитина у просторі свого життя приймає, від чогось відчужена. Дошкільник вже добре володіє своїм тілом, проте психологічна взаємодія з довкіллям, ще у процесі становлення.

Фізичний простір дошкільника постійно розширюється.

Психологічний простір життя дитини дошкільного віку вирізняється високою значущістю чужого дорослого – вихователя, який символізує новий статус дитини, від якого залежить емоційне благополуччя як конкретної дитини, так і оточуючих людей. Часто дошкільник готов ввести виховательську до свого персонального простору, поставити її поруч із мамою.

Персональний простір має складну систему координат, яку дитина засвоює з початку раннього дитинства на підсвідомому рівні:

- просторові координати допомагають зорієнтуватися, реалізувати свою фізичну активність, випробувати себе;
- соціальні координати допомагають розібратися у життєвих конкретних ситуаціях, учасником яких є дитина;
- духовно-моральні координати допомагають дошкільнику зрозуміти відносини між дорослими;
- емоційними координатами персонального простору дитини дошкільного віку є сім'я і дім [3].

Становлення у науці такого сприйняття дитинства вимагає якісного переосмислення не тільки змістовної сторони умов соціалізації дитини, але і форм, у яких вона здійснюється.

Поняття освітнього простору розробляється впродовж останніх десятиріч ученими, як у нашій країні, так і за кордоном. Вивчення освітнього простору здійснюється з позицій, пов'язаних з сучасним розумінням освіти не тільки як особливої сфери соціального життя, а і середовища як чинника освіти.

Під *розвивальним освітнім середовищем* розуміємо спеціально змодельовані умови, що забезпечують різноманітні варіанти вибору шляху розвитку і дорослішання особистості. Створення освітнього середовища дозволяє дитині усвідомити власні можливості, виявити ініціативу і всесторонньо реалізувати себе.

Існують об'єктивні передумови *суперечностей* між:

- 1) вимогами держави і суспільства до особистості і тим, як соціальне замовлення розв'язується в умовах сучасної системи освіти;
- 2) внутрішньою здатністю особистості до самоактуалізації і сучасної

системи освіти як частини соціокультурного середовища;

- 3) психолого-педагогічним потенціалом сучасного дошкільного навчального закладу як середовища особистісного розвитку дитини і переважаючої на практиці знанієвої, когнітивної орієнтації його.

Освітній простір – розгорнена система, що охоплює суб'єктів освітнього процесу, об'єкти проектування та існує за єдиними законами, що дозволяє розглядати проектування освітнього простору і технологію його реалізації як взаємозв'язані елементи єдиної системи, підставою якої є взаємодія дитини з предметним світом.

Розглядаючи освітній простір як систему чинників, його створення можливе, якщо:

- модель освітнього простору охоплює функціонально пов'язані зовнішні і внутрішні компоненти;
- внутрішнє ядро моделі є зв'язаним з елементами предметно-просторового середовища і сучасних інноваційних педагогічних технологій;
- проектування і реалізацію освітнього простору орієнтовано на показники особистісного розвитку і зростання як дитини, так і педагога.

Освітній простір закладів дошкільної освіти складається з *компонентів*:

- а) взаємодія з різними освітніми інститутами, соціальними партнерами і учасниками педагогічного процесу;
- б) предметно-розвивальне середовище;
- в) освоєння змісту дошкільної освіти.

Модель освітнього простору в умовах сучасного закладу дошкільної освіти є взаємодією зовнішніх і внутрішніх компонентів, процесуально і змістовно пов'язаних завдяки дотриманню *принципів*:

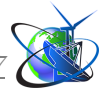
- наявність базису середовища для всіх видів діяльності дитини;
- гетерогенності елементів середовища;
- свободи вибору діяльності і переходу від однієї до іншої;
- гнучкості і відвертості у відношенні до діяльності і взаємодії;
- свободи і творчості.

Модель освітнього простору є використання традиційних підходів і сучасних авторських адаптованих до дошкільного віку інноваційних технологій (Ш.Амонашвілі, М.Зайцев, С.Лисенкова, М.Монтессорі, Б.Нікітін, Т.Піроженко, М.Щетинін тощо), оснований на ціннісному, загально-психологічному і технологічному рівнях. Реалізація моделі освітнього простору у закладі дошкільної освіти веде до особистісного розвитку і зростання як дитини, так і педагога. Це виражається по відношенню *до педагога* у:

- ступені задоволеності своєю працею;
- прийнятті себе та інших;
- гуманізації всіх видів діяльності, побудованих за принципом діалогу педагога і дитини;
- прагненні до творчого зростання.

По відношенню *до дитини* це виражається у:

- ✓ зниженні або відсутності загальної тривожності;

- ✓ емоційно-позитивному ставленні до інших людей, природи, самої себе;
- ✓ пізнавальної активності;
- ✓ прагненні створювати творчий продукт;
- ✓ підвищенні рівня самооцінки особистості дитини.

Дані показники характеризують освітній простір як конгруентне, демонструє підвищення педагогічної культури вихователя і розвиток у дитини якостей вільної, гуманної, духовної, творчої, адаптивної особистості.

Висновки.

Отже, створення сприятливого середовища, спрямованого на відкриття, актуалізацію ресурсів творчого розвитку особистості, завдяки сучасним авторським адаптованим до дошкільного віку інноваційним технологіям в освітньому просторі дошкільного закладу може бути створено ситуацію розвитку особистості дитини

Література:

1. Галузінська М.І. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до впровадження креативних технологій навчання. Монографія./М.І.Галузінська . – Умань: «Візаві», 2020. – 196 с.
2. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії: Лекції і практичні заняття. Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – 100 с.
3. Педагогічний пошук: Книга для вчителя. – К.: Радянська школа, 1989.– 495с

References:

1. Galuzinska M.I. Theory and practice of training future teachers for the implementation of creative teaching technologies. Monograph./M.I. Galuzinska. – Uman: "Vizavi", 2020. -196 p.
2. Meshko H. Introduction to the teaching profession: Lectures and practical classes. Educational method. manual. – Ternopil: TDPU, 2003. – 100 p.
3. Pedagogical search: A book for teachers. K.: Soviet school, 1989. 495p.

***Abstract.** The article proposes the development of a theoretical model of educational space by various means, taking into account modern conditions, methods and tools of design, as well as the limits of professional activity of teachers, which allows to determine the basic principles and concepts for implementing the model in practice. Personal, psychological spaces are considered, components of educational space of preschool educational institutions are defined. The specifics of the child's harmony and educational space are determined.*

***Key words:** educational space, professional activity, preschool institution.*